

vimus, nomine miraculi intelligimus effectum totius naturae vires, ordinemque excedentem. Deus igitur illum producere potest. — b) « Quanto aliqua virtus activa, inquit D. Thomas (de pot. q. 6. a. 1. ad. 18.), est altior, tanto eamdem rem potest producere in altiore effectum... et inde est, quod res aliqua est in potentia ad diversa secundum habitudinem ad diversos agentes. Unde nihil prohibet, quin natura creata sit in potentia ad aliqua facienda per divinam potentiam, quae inferior potentia facere non potest. Et ista vocatur potentia obedientiae, secundum quam quaelibet creatura creatori obedit » — c) Agens non operans necessitate naturae potest immediate producere effectum proprium inferioris agentis subordinati; sicut peritus sculptor imperitioris statuas valet efficere. Atqui Deus agens ad extra non operatur necessitate naturae, et causae omnes creatae ei subordinantur. Ergo potest Deus immediate, seu sine illis causis, producere effectus proprios earum. Hoc autem est miraculum. « In hoc enim differt, docet D. Thomas (c. g. l. 3. n. 49.), agens secundum necessitatem naturae ab agente secundum voluntatem, quod ab agente secundum necessitatem naturae effectus non potest sequi nisi secundum modum virtutis activae: unde agens quod est maximae virtutis, non potest immediate producere effectum aliquem parvum, sed producit effectum suae virtuti proportionatum; in quo tamen invenitur quandoque minor virtus quam in causa; et sic per multa media tendens a causa suprema provenit aliquis parvus effectus. In agente autem per voluntatem non est sic: nam agens per voluntatem statim sine medio potest producere quemcumque effectum qui suam non excedat virtutem: artifex enim perfectissimus potest facere opus quale faciat artifex imperfectus. Deus autem operatur per voluntatem, et non per necessitatem naturae, ut supra (lib. 1. cap. 23.) ostensum est. Igitur minores effectus, qui fiunt per causas inferiores, potest facere immediate absque secundis causis ».

ARTICULUS DECIMUS

*Utrum miraculis insit vis probandi id,
in cuius confirmationem fiunt.*

§ I.

Exponitur status quaestionis.

203. Exposita natura miraculi, eiusdemque possibilitate adstructa, gradum facimus ad eius probandi vim investigandam: si enim ea semel demonstretur, iam praesto nobis est praecipuum medium discernendi, num aliqua religio, quae divinam originem sibi adscribit, vere a Deo per revelationem procedat. Hanc vim probandi miraculorum definivit Conc. Vat. in can. citato (n. 171.), quem pree oculis habere oportet.

204. Ut vero hanc Ecclesiae doctrinam recte intelligamus, atque invicte deinde asseramus, exponendus est status quaestionis. Ac imprimis vis probandi miraculorum considerari potest *quoad se*, et *quoad nos*. Vix dubitari potest utrum miracula hanc vim habeant in se; cum enim constet ex dictis (art. praec.), causam principalem miraculorum non esse nisi Deum: cumque aliunde constet, eum nihil, quod falsum sit, confirmare posse uti verum (id enim summae eius veritati repugnat): eo ipso quod miraculum fit in confirmationem revelatae alicuius doctrinae, certi reddimur eam esse revelatam et consequenter esse veram. Unde tota quaestio praecipue in eo versatur, utrum miracula vim probandi habeant *quoad nos*.

205. Iamvero ut miraculum vim probandi habeat *quoad nos*, necesse est ut nos certi simus de obiectiva eorum veritate. Ad id autem tria requiruntur: — 1) ut certo nobis constet veritas narrationis illius facti physici, quod ceu miraculum proponitur (veritas *historica* miraculi) — 2) ut certo constet, illud factum vere ita esse praeter totius naturae ordinem ac facultatem, ut nonnisi Deum auctorem habeat (veritas *philosophica* miraculi) —

3) ut constet, illud vere factum esse in confirmationem revelationis, si existentiam revelationis eo probare intendimus (*veritas relativa miraculi*). Quare cum Concilium Vaticanum definierit, non modo miracula certo cognosci posse, sed etiam ita cognosci posse, ut iis divina religionis christiana origo rite probetur; profecto tenendum est, nos cum certitudine cognoscere posse ea quae narrantur miracula facta in confirmationem illius religionis, vere facta esse; vera fuisse miracula; vere facta fuisse in confirmationem christiana revelationis.

206. Revera aliqui I. ideo negant vim probandi miraculorum *quoad nos*, quia putant nos minime posse eorum *historicam* veritatem certo assequi. Id autem duplici praesertim ratione asserunt. *Prima* afficit moralem certitudinem generatim. Dicunt enim quod miracula patrata in confirmationem doctrinae alicuius revelatae, et quae oculis nostris minime conspicimus, non possunt aliter constare, quam ex humano testimonio. Atqui ex humano testimonio nequit exsurgere nisi ea certitudo, quae *moralis* dicitur: haec autem minime vera est certitudo, sed ad summum magna *probabilitas*.

207. *Altera* vero ratio, qua cognoscibilitatem impugnant veritatis *historicae* miraculorum, afficit speciatim ipsa miracula. Dicunt enim post Hume (oper. v. 3. p. 178. ed. 1770): « facilius est, mille testes errare aut decipere, quam factum legibus naturae repugnans existere: primum moraliter tantum impossibile, et experientiae consonum; secundum vero physice impossibile, et experientiae contrarium est. In omni porro miraculo contra unum testem mille insurgunt; sic, e. g., si unus testetur, mortuum resuscitatum fuisse, milleni testes affirmant, mortuos ad vitam haud redire » Cf. tract. de *Virt. Infusis* (n. 685-704.). Unde huic duplici difficultati occurrendum est, ut ostendatur nos posse *historicam* miraculi veritatem certo cognoscere.

208. Alii II. ideo negant miraculorum vim probandi *quoad nos*, quia censent nobis haud licere eorum *philosophicam* veritatem certo assequi. Atque id etiam duplici praesertim ratione asserunt. *Prima* est: Nemo perspectas habet omnes naturae vires; ergo nemo discernere potest inter opus naturale ac prodigiosum. Novimus, homines non semel perperam iudicasse quidpiam naturam

non posse, eiusque legibus adversari: idque rudibus praesertim accidere potest, quibus vires ac leges naturae non sunt perspectae. Hinc dubium aliquod semper superesse potest in tali iudicio efformando; ac propterea dici nequit, miraculum esse certissimam divinae revelationis, cui testificandae assumitur, notam. Imo aliquis nostri temporis impius eo progressus est, ut audacter peteret, ut miraculum patraretur in consessu hominum scientia praeeclarentium, qui de veritate miraculi recte iudicare possent. Quod nisi fiat, aiebat, notio miraculi ignorantiae est tribuenda (1).

209. *Altera* autem ratio est huiusmodi: etsi, aiunt, admittatur doctrina a nobis superius statuta, nempe Angelos non posse *vera* miracula efficere; negari tamen nequit eos posse aliqua opera miraculosa *quoad apparentiam* imitari; alia vero efficere *quoad* veritatem operis, et quae tamen non sunt *vera* miracula, quia efficientur ab iis applicando proprias causas. Saltem igitur incertum semper erit, num ea, quae miracula credimus, utpote excedentia vires naturae nobis cognitas, divinae an diabolicae operationi adscribere debeamus.

210. Porro haud contendimus de omnibus et singulis factis, quae miracula dicuntur, nos semper posse iudicium certum ferre: nec in aliquibus casibus id facile censeri debet. Unde etiam Ecclesia, uti constat ex Benedicto XIV. (*de Canoniz. Sanctorum*, praesertim l. 4.) severius examen instituit: ita ut ipsi Protestantes Ecclesiae, hac in re, prudentiam fateri coacti sint (2). — Ad rem

(1) Ad rem contra hanc blasphemiam scripsit Em. Card. Ep. Pictavienensis (*Troisième Instruction*, ecc. *Oeuvres*, t. 5. pag. 105.): « Poser en principe qu'un thaumaturge ne mérite crédit qu'autant qu'il comparait devant le tribunal des principaux représentants de la science du dix-neuvième siècle, et qu'il se soumet aux conditions de leur programme: c'est se moquer des siècles passés et de tout le genre humain, auxquels on refuse la dose de bon sens nécessaire pour constater les faits les plus palpables; et c'est aussi se moquer de Dieu, que l'on suppose pouvoir se plier aux caprices et accepter la réglementation de sa créature au moment même où il va manifester sa plus haute puissance; c'est le comdamner à ne pas agir en Dieu, à l'heure où il veut prouver qu'il est Dieu ».

(2) Notum est, ex. gr., quod refert P. Daubenton (*La vie du bienheureux Jean-Fr. Regis*, Paris, 1716, apud Perrone): « Romam venerat conspicuus Anglus protestans. Praelatus quidam romanus, qui cum eodem amicitiam inierat, illi tabulas, quae plurium miraculorum probations continebant,

nostram igitur sufficit ostendere de *aliquibus* saltem huiusmodi eventibus, quando plures praesertim concurrunt ad revelationem confirmandam, nobis certo constare posse eos tum vires totius naturae excedere, tum non ab Angelis malis sed a Deo processisse, ac proinde vera esse miracula.

211. Alii III. denique ideo miraculorum vim probandi *quoad nos* denegant, quia censem nobis esse impossibile eorum veritatem *relativam* certo cognoscere. Quod ut intelligatur, recolenda est doctrina apud Theologos communis, quae docet gratiam miraculorum esse *gratis datam*, et non *gratum facientem*; adeoque hominibus etiam impiis conferri a Deo posse. — Hinc 1) Christus Dominus dicit (Matth. VII. 22.): « Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus et in nomine tuo daemonia eieicimus, et in nomine tuo virtutes multas fecimus? » Quod multi ex Patribus, ut Hieronymus, Chrysostomus, Euthymius, Theophylactus, intellexerunt de hominibus, qui etiam dum impii erant, miracula patrabant. — 2) Pariter, sicut caeteris Apostolis, Judae quoque Dominus gratiam miraculorum concessisse videtur. — 3) Et D. Thomas (2-2. q. 172. a. 4.) admittit, donum prophetiae nonnunquam a Deo malis communicari, et quomodo id fieri possit ea ratione explicat, quae etiam miraculis aptari potest; docet namque tale donum nonnunquam malis concedi ad ostendendam virtutem nominis Christi et ad utilitatem aliorum. « Donum prophetiae, ait, aliquando datur homini et propter utilitatem aliorum et propter propriae mentis illustrationem... Quidam vero consequuntur donum prophetiae solum ad utilitatem

legendas praebuit. Has ipse quum summa animi voluptate legisset, Praelato reddidit dicens: « Voilà certainement la plus sûre manière de prouver les miracles. Si tous ceux qui l'on reçoit dans l'Eglise Romaine étaient établis sur des preuves aussi évidentes et aussi authentiques que ceux-ci le sont, nous n'aurions aucune peine à y souscrire, et par là vous vous sauveriez des toutes les railleries que nous faisons de vos prétendus miracles. Eh bien, répondit Praelatus, sachez que de tous ces miracles, qui vous paraissent si avérés et si bien appuyés, aucun n'a été admis par la Congrégation des rites, parce qu'ils n'ont pas paru suffisamment prouvés. » Protestans, eiusmodi inexspectato responso percitus, fassus est, nonnisi caecam praeventionem posse obsistere canonizationi Sanctorum, neque unquam arbitratum se esse, cautelam Ecclesiae Romanae eo usque progredi in examine, quod ipsa instituit circa miracula » (pag. 31.).

aliorum, qui sunt quasi instrumentum divinae operationis. Unde Hieronymus dicit super Matth. 7.: « Prophetare, et virtutes facere, et daemonia eiecere, interdum non est meriti eius, qui operatur, sed vel invocatione nominis Christi hoc agit, vel ob condemnationem eorum qui invocant, et utilitatem eorum, qui vident et audiunt, conceditur » ». — 4) Similia de miraculis iam scripsérat S. Augustinus (in libro Qu. 83. q. 73.): « Boni christiani, ait, miracula faciunt per publicam iustitiam, mali christiani per signa publicae iustitiae, sicut invocando nomen Christi, vel exhibendo aliqua sacramenta ».

212. Quo posito, en difficultas, quae exsurgit, et quam clare proponit Suarez (de Mysteriis vitae Christi, disp. 31. sect. 2. n. 6.): « Subterfugere aliquis posset, dicendo minime repugnare ut Deus speciali auxilio et gratia gratis data concurrat cum homine ad facienda miracula, quamvis ipse homo illa faciat in confirmationem falsitatis. Quia hinc non sequitur quod Deus mentiatur, et nullum aliud est principium huius repugnantiae, aut incommodum quod inde sequatur — Antecedens declaratur. Nam primo Deus dat sacerdoti supernaturalem facultatem consecrandi, et eam ipsius libertati committit, ut bene, vel male ea utatur, et quando male utitur, Deus nihilominus speciali ac supernaturali auxilio cum illo concurrit ad faciendum opus vi sua miraculosum; et nihilominus malitia hominis in Deum non redundat; ergo idem erit in praesenti, proportione servata — Secundo, Deus potest conferre homini gratiam sanitatum, ut similiter ea bene, vel male utatur; ergo, sicut potest Deus concurrere, cum tali homine ad conferendam miraculose sanitatem, etiamsi id faciat propter avaritiam vel vanam gloriam, potest etiam concurrere, etiamsi id faciat ad decipiendos alias homines, atque adeo in confirmationem falsitatis — Tertio est ratio a priori, quia licet homo, qui facit miracula, dicat se id facere in confirmationem eorum quae loquitur, non inde fit, Deum concurrere ad eamdem confirmationem. Sed concurret solum ex vi prioris donationis, seu legis vel pacti quo statuit dare illi homini talem virtutem, et concurrere cum illo, propter quemcumque finem ipse operetur; ergo etiamsi Deus concurrat, non sequitur ipsum mentiri, nec confirmare mendacium; sed solum permittere ut alii putent confirmare ». His

difficultatibus satisfaciendum est, ut vindicemus cognoscibilitatem veritatis *relativa*e miraculorum.

213. His itaque pro rei intelligentia praenotatis —

§ II.

Solvitur proposita quaestio.

PROP. IX. — *Miraculis, si in confirmationem divinae revelationis adhibeantur, invicta vis inest eam probandi 1. non modo quoad se, sed etiam quoad nos: nisi enim de omnibus et singulis, de multis tamen potest nobis cum certitudine constare — tum 2. ea vere sicut narrantur exstisset — tum 3. ea vere esse miracula — tum denique 4. eadem ad revelatam doctrinam confirmandam fuisse patrata.*

214. *Prob. prima pars. I.* Nullum potest esse verbum aut testimonium divinum de re falsa. Atqui miracula sunt verbum quoddam et testimonium divinum. Ergo si in confirmationem divinae revelationis adhibeantur, ea nequit esse falsa; seu ea revelatio vere est divina, et consequenter doctrina, quam continet, vera est.

Prob. mai. Prolatio veri pro falso, et falsi pro vero, potest quidem in homine esse materialis, adeoque eius veritatem non laedere; at in Deo semper esset formalis, adeoque verum mendacium: in homine enim erronea prolatio contingere potest ex ignorantia, qua fit, et quandoque invincibiliter, ut verum putet quod falsum est, et falsum quod est verum: sed in Deo id contingere nequit absque mendacio, cum infinita scientia polleat. Quapropter in Deo haec prolatio semper opponitur veritati: quum vero Deus infinite verax sit; impossibile est, ut affirmet ceu verum quod falsum est, et ceu falsum quod verum est — Cf. quae diximus in tract. *de Virt. Infusis* (n. 619. seqq.).

Prob. min. Miraculi Auctor non est nisi Deus; siquidem ex dictis miraculum est effectus omnem facultatem naturae creatae excedens, et consuetis ipsius naturae legibus contrarius: si ergo in confirmationem revelatae doctrinae adhibeatur, Deus ipse non quidem verbis, sed aliis signis *dicit* eam doctrinam revelatam esse,

ac consequenter veram. Hinc D. Thomas (Quodlib. 2. a. 6. ad 4.) ait: « Contingere non potest quod aliquis falsam doctrinam annuntians vera miracula faciat, quae nisi virtute divina fieri non possunt; sic enim Deus esset falsitatis testis, quod est impossibile ».

215. Verum, ut penitus intelligatur hoc argumentum, iuverit alia S. Doctoris verba perpendere. « Quia, inquit (3. p. q. 43. a. 1.), quae sunt fidei, humanam rationem excedunt, non possunt per rationes humanas probari, sed oportet quod probentur per argumentum divinae virtutis; et dum aliquis facit opera quae solus Deus facere potest, credantur, ea quae dicuntur, esse a Deo; sicut cum aliquis defert litteras annulo regis signatas, creditur ex voluntate regis processisse quod in illis continentur ». Hinc Bellarminus (de Sac. in gen. l. 1. c. 14.) ait: « Eadem est vis sigilli et miraculi. Semper enim sigillum regium notius est, et firmius, quam literae regis: sigillum enim omnes norunt discernere, literas non omnes discernunt; et sigillum sine literis auctoritatem habet, literae sine sigillo non habent. Sed etiam miraculum notius est, et efficacius, quam praedicatio. Omnes enim qui vident caecum illuminari, aut mortuum excitari, intelligunt illud esse opus supernaturale, et divinum, et proinde moventur ad credendum id, quod tali testimonio confirmatur; non autem omnes, qui audiunt praedicantem, continuo intelligunt, illa esse verba Dei ». Et De Lugo (de Fide, d. 2. s. 2. n. 25.) scribit: « Si autem sigillum aliquod esset ita essentialiter regi affixum, ut non posset, nisi a rege ipso scripturae conscio, apponi; iam tunc rex per sigillum loqueretur, quia sigillum illud significaret sufficienter scientiam quam rex habebat, et communicare intendebat tunc, quando sigillum apposuit. Talia autem sunt miracula vera a Deo in eiusmodi circumstantiis patrata: quae cum non possint, nisi a Deo fieri, et quidem a Deo conscient doctrinæ, quae tali miraculo signillatur: eo ipso ostendunt, Deum per eiusmodi miracula et sigilla loqui, et manifestare mentem suam ».

216. II. Posset hic invocari communis hominum persuasio. Non enim soli Christiani, sed ipsi assertores falsarum religionum ad miracula provocant, imo et hominum excellentiam auctoritatemque miraculorum, tamquam divinis signis probare contendunt. Quod adeo

verum est, ut ipsi increduli, una ex multis sibi familiaribus contradictionibus, inde petant obiectionem contra vim probandi miraculorum. Scilicet aiunt; plures religiones, sibi invicem contradicentes, aequae ad miracula provocant; ergo miraculum nequit esse certum revelationis criterium — At vero nisi communis omnibus insideret persuasio de vi probandi miraculorum, profecto ad miracula non provocarent — Minime tamen sequitur, miraculum non esse certam revelationis notam; sicut ex eo quod variae philosophicae scholae iactant evidentiam pro sua doctrina, nemo recte inferret, evidentiam non esse veritatis criterium. Opus est ergo diligentia et examine ad discernendam triplicem praefatam veritatem miraculorum (1).

217. *Prob. secunda pars.* I. Si ideo denegatur possilitas acquirendi *historicam* certitudinem miraculorum, quia ea nititur ho-

(1) En, ex. gr., quomodo arguit Origenes (cont. Celsum, l. 3. n. 37.): « Tu qui omnino figmenta esse putas quae de Jesu miraculis discipuli litteris consignarunt, et incusas eos, qui illis adiungunt fidem; quomodo res huiusmodi (quae de Aristaea feruntur) prodigiose confictas, fabulasque esse non indicas? Quomodo tu, qui aliis vitio das, quod Jesu miracula nullatione admittant, talia videris admittere, nulla allata probatione nulloque argumento, res illas contigisse? An Herodotum et Pindarum putas mendaciis non fallere; qui vero mori optant pro Jesu documenta, et scripta de rebus, quas perspectas habebant, ad posteros transmittenda reliquerunt, eos pro fragmentis, pro fabulis, fictisque prodigiis usque adeo decertasse, ut misere vivere, et vi e medio tolli vellent? Te ipse potius arbitrum constituis inter ea quae de Aristaea scripta sunt, et ea quae de Jesu narrantur, vide ex eventu, et ex iis quae ad morum emendationem, pietatemque erga summum Deum inducendam uterque fecit, an non hoc iudicium fieri debeat, credendum esse non sine Deo facta fuisse quae de Jesu historia prodidit; non autem quae de Aristaea Proconnesio ». Sane miracula, quae gentiles iactabant, neverunt iam primi Apologetae Christiani; et plura nonnisi daemonum praestigia esse censuerunt (cf. Tertull. *Apolog.* c. 22.-23., S. Aug. de Trinit. § 4, c. 17.; de divinat. *daemon.* c. 5. seqq.); etsi ipsa fides eorum *historica* nutat. Ita, ex. gr., Valerius Maximus (l. 1. c. 8. n. 6.) scribit: « Nec me praeterit de motu et voce deorum immortalium humanis oculis auribusque percepta, quam in ancipiti opinione aestimatio versetur». Et Curtius (l. 9, c. 1.): « Evidem plura transcribo, quam credo. Nam nec affirmare sustineo, de quibus dubito, nec subducere quae accepi ». Ita de miraculis Adriani legitur apud Ael. Spart. (in Adrian. c. 25.), qui ea refert: « quamvis Marins Maximus haec per simulationem facta commemoret ». De miraculis Vespasiani sufficit legere quae vel ipse Svetonius refert; facta enim dicuntur (in Vespas. c. 7,) ad conciliandam auctoritatem novo Imperatori. De miraculis Apollonii legi possunt quae eruditus disserit Huetius (*Demonstr. Evang.* prop. 9., c. 147.).

minum testimonio fallibili; omnis *historica* et *moralis* certitudo erit respuenda; quod tamen ipsi adversarii non admittunt. Et merito quidem; quis enim sanae mentis vim ullam tribueret argumentis, quae impeterent omnem *historicam* certitudinem, ac incerta redderent quaecumque antiquitus gesta esse dicuntur?

218. II. Sane humanum testimonium debitis conditionibus veritatum, praesertim si publicum sit et a multis testibus, indole, aetate, educatione, natione, etc. diversis feratur, ut in Logica ostenditur, ultimo resolvi potest in principium metaphysice certum « non datur effectus sine causa »; seu non datur effectus maior sua causa (cfr. tract. *de Virt. Infusis*, nn. 686. seq.). Hinc si dari potest huiusmodi testimonium miracula referens, *historica* miraculi certitudo haberi potest. Atqui dari potest huiusmodi testimonium miracula referens.

Etenim — 1) licet miracula sint eventus supernaturales, sunt tamen sensibles, quatenus exteiiores sensus visus, auditus, etc. percellunt; et si publici sint, uti fuit suscitatio mortui quatriduani, plurium testimoniis sensibus subiiciuntur. Unde si multi testes oculati narrant, se vidisse mutum subito loquela donatum, auditum redditum surdo, et quod adhuc magis est, vitam mortuo; profecto ii testes non minus digni fide sunt, quam cum narrant, se quem nunc vident audientem, loquentem, vivum, etc., eum vidisse surdum, mutum, mortuum, etc.

2) Sane, uti recte observat Perrone, cum homines praeteritorum temporum iisdem facultatibus praediti fuerint, quibus et nos donati sumus, eiusdemque fuerint naturae, praesumendum est eos illa praestitisse, quae et nos fecissemus, in iisdem rerum adiunctis constituti. Si nos, ex. gr., audiremus, hominem ad vitam e mortuis revocatum, num statim fidem adhiberemus? Omnia e contra prius examini accuratissimo subiiceremus; an reipsa mortuus fuerit, qui excitatus perhibetur; quo tempore; per quem excitatus; quomodo; a quibus testibus id referatur, etc. Idem dicatur de visu caeco nato restituto aliquaque similibus; praesertim si in confirmationem alicuius doctrinae haec fierent; tunc enim ea concurrerent, quae hominum investigationem natura sua excitant acuuntque, atque facile perpendi ac cognosci possunt. Ergo sic praesumendum est se gessisse maiores nostros, nisi velimus eos